

Làng chiếu Định Yên - di sản văn hóa phi vật thể quốc gia

Làng chiếu Định Yên, huyện Lấp Vò, tỉnh Đồng Tháp vang danh khắp vùng đất phương Nam về nghề dệt chiếu, được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch công nhận là di sản văn hóa phi vật thể quốc gia vào tháng 9.2013. Làng chiếu Định Yên bao gồm 2 xã: Định Yên và Định An. Nghề dệt chiếu ở Định Yên có tuổi đời hơn 200 năm và là nơi cung cấp chiếu cho cả vùng Đồng bằng sông Cửu Long.

Từ Thành Phố Sa Đéc, theo quốc lộ 80 đi về hướng phà Vàm Cống chừng 30 km, sau đó đi thêm 3 km nữa là đến làng chiếu Định Yên, ta sẽ bắt gặp những thảm lác đủ màu sắc rực rỡ, những manh chiếu còn thơm mùi lác (cói) phơi trải dọc hai bên đường cùng với tiếng lách cách liên hồi của máy dệt chiếu.

Đời sống hiện đại, những kiểu thảm, đệm, chiếu trúc hay chiếu nhựa mới ra đời đã ảnh hưởng không nhỏ tới những làng nghề dệt chiếu truyền thống. Nhưng với những người ưa sản phẩm có nguyên liệu tự nhiên và lối sống dân dã thì chiếu dệt truyền thống vẫn được ưa dùng. Chính vì thế, những làng nghề như Định Yên vẫn tràn trề sức sống, nhộn nhịp sản xuất, mua bán chiếu.

Để hoàn thành một chiếc chiếu, người thợ phải làm rất nhiều công đoạn. Đầu tiên là se dây làm dây trần và gắn dây trần vào khung dệt. Nguyên liệu chính để dệt nên những tấm chiếu Định Yên là từ cây lác mà người miền Bắc vẫn gọi là cói. Có thể nói, khâu tuyển lựa các sợi lác nguyên liệu là cực kỳ quan trọng, sao cho các cọc lác phải đều nhau không được nhỏ quá cũng không được to quá. Những cọc lác đủ tiêu chuẩn dệt chiếu phải được vuốt sạch sẽ, phân loại đủ độ dài theo từng khổ chiếu, sau đó đem nhuộm màu



Lác được phơi nắng trước khi đem sử dụng

Ảnh: Tư liệu



Những chiếc chiếu đã thành phẩm được bán ở chợ

Ảnh: Tư liệu

rồi phơi nắng. Để lác được ăn màu, đẹp và bóng, lúc phơi người dân phải treo lác lên cao hoặc giữ

tư thế thẳng sao cho lác không bị gãy. Công đoạn pha màu, nhuộm lác là bước quan trọng quyết định hình thức chiếc chiếu có bóng, đẹp, bền màu hay không. Vậy nên, công việc này thường giao cho những người có tay nghề, kinh nghiệm lâu năm mới được đảm nhiệm. Trước khi dệt, lác lại được đem ngâm nước cho mềm dẻo ở mức độ vừa phải. Hoàn tất các công đoạn chuẩn bị nguyên vật liệu, bước tiếp theo sẽ là dệt chiếu. Với khung dệt truyền thống (dệt tay), cần phải có 2 người, một người chuyên đảm nhận công việc đập và một người chווôi lác. Những chiếc chiếu đã dệt xong sẽ được người dân đem phơi khô, rồi mới mang ra chợ bán.

Với những sản phẩm chiếu nổi tiếng như: chiếu Trà Niên, chiếu bông con cò, chiếu vảy ốc, chiếu trắng, chiếu hoa văn..., làng nghề Định Yên lúc nào cũng đầy màu sắc từ trong nhà ra ngoài ngõ bởi những sợi lác xanh, đỏ, vàng, trắng, tím... Người dân Định Yên đa phần sống bằng nghề dệt chiếu, hộ nào cũng có từ 1-2 khung dệt trở lên, sản xuất bình quân một ngày gần 2 đôi chiếu với sản lượng hàng năm mỗi hộ sản xuất được khoảng gần 700 sản phẩm.

Ngày nay, các hộ sản xuất đều sử dụng máy để dệt chiếu thành phẩm ổn định chất lượng, đa dạng mẫu mã và có năng suất cao. Tuy nhiên, những vị cao niên trong làng luôn tâm niệm về việc gìn giữ nghề truyền thống của cha ông, cho nên song song với việc sử dụng máy móc hiện đại, họ vẫn thường sử dụng khung dệt tay và dạy những kỹ thuật đã được tích góp nhiều đời cho con cháu.

Hiện nay, toàn xã Định Yên có khoảng hơn 70% số hộ dân mưu sinh bằng nghề dệt và bán chiếu. Đa số người dân sống bằng nghề dệt chiếu, nên xã đã thành lập được một hợp tác xã và 3 tổ hợp sản xuất – tiêu thụ chiếu, giúp hàng chục nghìn lao động nhân rỗi ở địa phương và những vùng lân cận có việc làm và thu nhập ổn định. Thời điểm hưng thịnh và phát triển nhất của làng là vào những năm 80, chiếu Định Yên đã xuất

khẩu sang các nước Đông Âu, Liên Xô, Thái Lan..., được người dân các nước rất ưa chuộng.

Làng chiếu Định Yên nằm cạnh sông Hậu, thuộc xã Định Yên, huyện Lấp Vò, là địa chỉ không thể thiếu trong các điểm tham quan hấp dẫn của tỉnh Đồng Tháp với nghề dệt chiếu nổi tiếng cách đây hàng trăm năm. Từ làng nghề dệt chiếu, Định Yên không chỉ có chợ bán chiếu mà còn có chợ bán lác, bán trâu, bán cò... trên kênh, rạch để cung cấp nguyên vật liệu cho làng nghề dệt chiếu truyền thống ở địa phương, thu hút nhiều du khách đến tham quan, mua sắm và tìm hiểu. Đây là điều kiện thuận lợi để thương hiệu làng nghề chiếu Định Yên ngày càng vươn cao và bay xa.

(Kim Dung, Tổng hợp tài liệu)

HỢP THƯ CỘNG TÁC VIÊN

Từ 01.01.2018 đến 01.02.2018, Tạp chí Lý luận chính trị và Truyền thông đã nhận được bài của các chuyên gia, cộng tác viên về lĩnh vực Lý luận chính trị, Báo chí truyền thông và các ngành Khoa học xã hội và nhân văn:

Dương Thị Thu Hương, Lương Khắc Hiếu, Nguyễn Thị Thương Huyền, Nguyễn Thị Minh Hiền, Trần Thị Vân Anh, Nguyễn Thanh Hải, Bùi Kim Hậu, Trần Thị Anh Đào, Nguyễn Hồng Diệp, Mai Thị Thanh, Phạm Thị Thu Giang, Nguyễn Thị Tuyết Mai, Nguyễn Thị Phi Yến, Nguyễn Văn Hùng, Nguyễn Anh Hùng, Hà Đức Long, Hoàng Văn Nghĩa, ...

Ban biên tập Tạp chí xin trân trọng cảm ơn và mong tiếp tục nhận được bài của quý vị cho số tháng 03.2018 với chủ đề kỷ niệm ngày quốc tế phụ nữ. Đề thuận tiện trong khai thác, biên tập và sử dụng bài của Tòa soạn, Ban Biên tập Tạp chí đề nghị các tác giả tuân thủ chặt chẽ Thể lệ đăng bài của Tạp chí Lý luận chính trị và Truyền thông (trên Tạp chí số tháng 7.2017).

BAN BIÊN TẬP